

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2022-10-03

Diarienummer:
KSN-2022-02360

Handläggare:
Andreas Falk

Yttrande över remiss av Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande till finansdepartementet i enlighet med ärendets bilaga 1,
2. **att** beslutet justeras omedelbart.

Ärendet

Finansdepartementet har remitterat promemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) till Uppsala kommun för yttrande senast den 24 november 2022.

Utredningen föreslår åtgärder för att möjliggöra ökat utbyte av idag sekretessbelagd information mellan myndigheter i syfte att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet.

Promemorian kan läsas i sin helhet via följande [länk till regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samarbete med Vård- och omsorgsförvaltningen. Arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningen har getts möjlighet att lämna kommentarer.

Föredragning

Utredningen har haft i uppdrag att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor.

I utredningens förslås att statliga och kommunala myndigheter ska ges förutsättningar att utbyta sekretessbelagda uppgifter i större utsträckning än i dag.

Utredningen menar finns ett glapp mellan de undersökta myndigheternas uppdrag och de rättsliga förutsättningarna för genomförandet av detsamma. I utredningens delrapport har det fastslagits att utökat informationsutbyte är nödvändigt för att myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor ska kunna fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen, och för att motverka arbetslivskriminalitet.

Det intrång i den enskildes personliga integritet som ett utökat informationsutbyte innebär ska vägas mot möjligheterna för myndigheter som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen att fullgöra sina uppdrag. Skyddet för den enskildes personliga integritet bör enligt utredningen generellt sett inte ges en så stark ställning att utförandet av viktiga samhällsfunktioner försvåras. Det bör inte heller ske till priset av en alltför hämmande inverkan på samarbetet mellan vissa myndigheter.

Utredningen föreslår bland annat att en generell sekretessbrytande bestämmelse införs. Den innebär att myndigheter, kommuner och andra som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen kommer att kunna utbyta uppgifter om enskilda som behövs för att säkerställa korrekta beslutsunderlag och göra efterkontroller.

Den generella sekretessbrytande bestämmelsen innebär inte en skyldighet att lämna uppgifter på eget initiativ. Utredningen föreslår därför uppgiftsskyldighet i vissa fall. Exempelvis att en ny bestämmelse om underrättelseskyldighet för kommunerna införs i socialtjänstlagen.

Den föreslagna nya bestämmelsen innebär en mer generell skyldighet för socialnämnden att underrätta Försäkringskassan om beslut om insatser för enskilda upphör eller ändras, om uppgiften är av betydelse för ärenden som regleras i socialförsäkringsbalken. Utredningen bedömer att det behövs för att Försäkringskassan ska kunna fatta korrekta beslut om assistansersättning.

Utredningen föreslår också att Migrationsverket får elektronisk åtkomst till lägenhetsregistret för kontroll av lämnade uppgifter.

I förslag till yttrande från Uppsala kommun i ärendets bilaga 1, ställer sig Uppsala kommun positiv till de författningsförslag som föreslås. Förslagen torde bidra till måluppfyllnad i flera av Uppsala kommuns fokusområden och inriktningsmål i Mål och Budget 2022–2024. Detta gäller särskilt fokusområde Trygghet och inriktningsmålen *Vässa kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet samt Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande.*

Ekonomiska konsekvenser

Att avge yttrandet har inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 3 oktober 2022
- Bilaga 1, yttrande från Uppsala kommun
- Bilaga 2, promemoria Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) via [länk till regeringens hemsida](#)

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Kommunstyrelsen
YttrandeHandläggare:
Andreas FalkFinansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.informationsutbyte@regeringskansliet.se
Ert dnr: Fi2021/02991

Yttrande över remiss av Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)

Uppsala kommun har beretts möjlighet att yttra sig över Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) från Finansdepartementet. Uppsala kommun ser att detta förslag tillsammans med andra förslag så som Kommuner mot brott (SOU 2021:49) och Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av brott (SOU 2022:37) kan medföra en betydande förmågehöjning i kommunens arbete mot brottslighet i allmänhet och välfärdsbrott samt arbetslivskriminalitet i synnerhet. Utöver detta ser Uppsala kommun att förslagen ger positiva effekter i det brottsförebyggande arbetet och på sikt möjligheter till besparingar genom effektivitetsvinster och minskade felaktiga utbetalningar till följd av bättre beslutsunderlag.

Uppsala kommun delar inte utredningens slutsats att kommunerna inte behöver statlig finansiering för att förslagen ska genomföras.

Nedan följer en redogörelse för förslagets möjliga konsekvenser för Uppsala kommun och vid behövighet även synpunkter på förslaget.

En ny generell sekretessbrytande bestämmelse införs

Uppsala kommun ser positivt på möjligheten till utökat informationsutbyte. Uppsala kommun delar utredningens slutsats att det finns ett glapp mellan de kommunala myndigheternas uppdrag och de rättsliga förutsättningarna för att genomföra det. Detta gäller i synnerhet om förslaget Kommuner mot brott (SOU 2021:49) genomförs. Uppsala kommun ser vidare att ett utökat informationsutbyte skulle ha positiva effekter för kommunens möjlighet att bistå statliga myndigheter – såväl brottsbekämpande som utbetalande - i deras uppdrag mot välfärdsbrottslighet, arbetslivskriminalitet och felaktiga utbetalningar.

Uppsala kommun noterar dock att formuleringen till ny bestämmelse i 10 kap. OSL lämnar öppet för en mer restriktiv tolkning än vad som tycks vara utredningens intention. Formuleringen ”[...] om det behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet” kan tolkas som att den utlämnande myndigheten först ska pröva om informationsutbytet kan antas leda till det avsedda resultatet.

Då utlämnande myndighet även ska beakta om övervägande skäl talar mot att uppgift lämnas ut finns en risk att rättstillämpningen blir alltför olik mellan kommuner, och till och med mellan olika förvaltningar inom enskilda kommuner, där vissa tillämpar en mer restriktiv tolkning av lagen emedan andra kommuner och förvaltningar är mer liberala i sitt utlämnande av uppgifter.

Ett alternativ är att ändra formuleringen ”författningsreglerad verksamhet” till ”sin verksamhet” och behålla ”övervägande skäl”. Detta torde underlätta tillämpningen av lagen samtidigt som skyddet för den personliga integriteten bibehålls.

En utökad möjlighet att utbyta offentliga uppgifter

Den nya bestämmelsen som föreslås införs i 6 kap. OSL medför ett förenklat förfarande i utbytet av offentliga uppgifter mellan myndigheter. Rekviritet för utlämnande är att uppgifterna kan antas vara av betydelse för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

Uppsala kommun ser positivt på möjligheten att genom eget initiativ utlämna offentliga uppgifter som redan idag utlämnas efter begäran. Det bör dock noteras att det för de enskilda handläggarna kan uppstå svårigheter i att avgöra vilken typ av uppgifter som kan lämnas ut samt i vilken utsträckning de kan antas ha betydelse för mottagande myndigheter.

En utökad uppgiftsskyldighet i vissa fall

Uppsala kommun uttalar sig enbart över förslaget om ny bestämmelse om underrättelseskyldighet för kommunerna i socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelsen innebär att socialnämnden ska underrätta Försäkringskassan om att beslut om insatser för enskilda upphör eller ändras om uppgifterna är av betydelse för ärenden som regleras i SFB (2010:110).

Uppsala kommun ser nyttan i förslaget men även potentiella svårigheter i implementeringen.

Den förslagna bestämmelsen riskerar att träffa alla som är aktuella hos socialnämnden oavsett om de har något ärende som regleras i socialförsäkringsbalken.

Ordalydelsen ”om uppgifterna är av betydelse för ärenden” ställer krav på att socialnämnden eller utsedd tjänsteman har kunskap om ärenden som regleras i socialförsäkringsbalken. Det kan uppfattas som ett krav på faktiskt vetskap om enskilda ärenden som regleras i socialförsäkringsbalken och att nämnden även ska veta att uppgiften är av betydelse i det enskilda ärendet.

Detta öppnar upp för att underrättelser skickas från socialnämnden för personer som inte är aktuella hos Försäkringskassan, en överrapportering. Det finns även en inte obetydlig risk för godtyckliga bedömningar då enskilda tjänstemän förväntas ha kunskap om hur en insats eller ersättning påverkar ärenden enligt socialförsäkringsbalken.

Informationsutbyte mellan myndigheter ska kunna ske elektroniskt

Uppsala kommun delar utredningens slutsats att det finns omotiverade begränsningar för såväl statliga som kommunala myndigheter att utbyta uppgifter elektroniskt.

Uppsala kommun instämmer i utredningens bedömning att dessa aktörer bör kunna utbyta uppgifter elektroniskt i större utsträckning och att detta bör kunna ske elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst.

Effekter för kommuner och regioner

Utredningen bedömer att effektivitetsvinsterna överstiger kostnaderna för ett utökat informationsutbyte. Uppsala kommun delar den bedömningen med reservationen att effektivitetsvinsterna först kan väntas efter ett antal år. Således bör kommunerna kompenseras för de kostnadsökningar som tillförs kommunen i implementeringsfasen.

Utredningen tar fasta på att förslagen kan förväntas leda till besparingar i form av minskade felaktiga utbetalningar och effektivitetsvinster vid de utbetalande myndigheterna. Vidare anser utredningen inte att kommunerna behöver statlig finansiering eller att förslaget om kommunernas underrättelseskyldighet utgör ett oproportionerligt intrång i den kommunala självstyrelsen.

Uppsala kommun anser att implementeringen av förslagen skulle föranleda flera kostnader på kort sikt. Främst tillkommer investeringar i systemutveckling för att det elektroniska informationsutbytet ska kunna ske säkert och effektivt. Därutöver tillkommer kostnader kopplade till verksamhetens anpassning till förslagen – främst avseende uppgiftsskyldigheten för socialnämnden. Detta gäller såväl utbildningskostnader som tidsförluster då ett okänt antal underrättelser måste hanteras enligt ny rutin utifrån en nytillkommen uppgiftsskyldighet. Vidare har utredningen inte tagit hänsyn till att ovanstående problematik torde vara ännu större för kommuner av mindre storlek än Uppsala kommun.

Uppsala kommun menar att dessa kostnadsökningar och dess konsekvenser för kommunernas implementering av förslagen bör beaktas mer ingående än vad utredningen avsatt utrymme till.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

Sara-Carin Öhman
Sekreterare